

Η 28^Η ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1940.

Γράφει ο Αντιστράτηγος ε.α. Ιωάννης Κρασσάς.

Εορτάζομεν σήμερα την 80^η Επέτειο του Ελληνο-ιταλικού πολέμου, ο οποίος ξέσπασε την 28η Οκτωβρίου 1940, ημέρα Δευτέρα. Ο εορτασμός έχει ως σκοπό την απότιση του οφειλόμενου φόρου τιμής, στους 300.000 Αξιωματικούς και οπλίτες οι οποίοι πολέμησαν με απaráμιλλη γενναιότητα επί εξάμηνο, υπερασπιζόμενοι του πατριού εδάφους. Περισσότεροι από 14.000 φονεύθηκαν, 43.000 τραυματίσθηκαν, ενώ 25.000 υπέστησαν ακρωτηριασμούς από κρυοπαγήματα. Οι απώλειες των Ιταλών ήσαν μεγαλύτερες.

Η 28η Οκτ. 1940 είναι μία ξεχωριστή ημερομηνία για τους Έλληνες. Υπάρχουν στην ζωή όλων των λαών συγκεκριμένες ημερομηνίες που είναι ορόσημα και κορυφές συγχρόνως. Ορόσημα που έχουν στηθεί για να τους υπενθυμίζουν τις μέγιστες επιδόσεις τους. Κορυφές από τις οποίες μπορούν να κατοπτρεύουν, όλο το αποτύπωμα της ιστορικής τους διαδρομής. Στις ημερομηνίες αυτές οι λαοί επιβεβαιώνουν την θέληση τους να υφίστανται ως ελεύθερα κράτη επί της γης. Οι συμπεριφορές των λαών εξαρτώνται πρωτίστως από τις αποφάσεις των ηγητόρων τους.

Η 3η πρωινή της 28ης Οκτωβρίου 1940, ήταν η στιγμή που επεφύλαξε το πεπρωμένο του Ιωάννου Μεταξά να αφήσει την σφραγίδα του στην ιστορία. Ήταν η ώρα που επέλεξε ο Ιταλός πρέσβης στην Ελλάδα Εμμανουέλε

Γκράτσι, να τού επιδώσει, στο σπίτι του στην Κηφισιά, το τηλεσίγραφο της χώρας του. Η Ιταλία ζητούσε την κατάληψη ελληνικών εδαφών ως εγγύηση της ουδετερότητός μας. Επί της ουσίας ήθελε να κυριαρχήσει στην Ανατολική Μεσόγειο. Γι' αυτό τον λόγο την 13η Σεπτ. 1940 επιτέθηκε κατά των Δυνάμεων της βρετανικής Κοινοπολιτείας στην Αίγυπτο. Η Ανατολική Μεσόγειος εξακολουθεί και σήμερα να αποτελεί πεδίο σκληρής αντιπαραθέσεως.

Ο Έλληνας πρωθυπουργός έχοντας λάβει προ πολλού την απόφαση τού απήντησε: «Λοιπόν, έχουμε πόλεμο». Ο Γκράτσι στο βιβλίο του «Η Αρχή του τέλους» έγραψε: «Την υπέρτατη εκείνη στιγμή, ο Μεταξάς προτίμησε να διαλέξει για την πατρίδα του τον δρόμο της θυσίας και όχι τον δρόμο της ατιμώσεως. Υποκλίθηκα μπροστά του με τον βαθύτερο σεβασμό».

Υπήρξε μια υπερήφανη αντίδραση σε μια ιταμή πρόκληση, η οποία στη συνέχεια μετουσιώθηκε στο ιστορικό «Όχι». Την στιγμή εκείνη ο Μεταξάς επωμίσθηκε το βάρος μιας ιστορικής αποφάσεως, η οποία εξέφραζε την θέληση της συντριπτικής πλειοψηφίας του [2] ελληνικού λαού. Η λαϊκή κινητοποίηση που ακολούθησε, έδειξε ότι οι Έλληνες, όταν θέλουν, ξέρουν να τιμούν, να ξεχνούν, να συγχωρούν και να αναγνωρίζουν τις γενναίες πράξεις. Πάνω σ' αυτή την βάση, την αμοιβαία αναγνώριση, την επάξια τιμή και όχι την δουλική υποταγή σφυρηλατήθηκε η εθνική ενότητα και ξεκίνησε ο υπέροχος εκείνος αγώνας δια την υπεράσπιση της ελευθερίας της πατρίδος μας.

Ο Βασιλεύς Γεώργιος ο Β' μ' ένα δωρικής λιτότητας διάγγελμα κάλεσε ελληνικό λάο: **«Να αγωνισθεί ὑπὲρ βωμῶν καὶ ἑστιῶν μέχρι τῆς τελικῆς νίκης, με πίστιν εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς τὰ Πεπρωμένα τῆς φυλῆς».**

Ο στρατός μας, μετά την Μικρασιατική καταστροφή, είχε ανάγκη ολοκληρωτικής ανασυγκροτήσεως. Από το 1922 έως το 1940, διετέθησαν για την Εθνική Άμυνα 21 δισ. δραχμές, από τα οποία τα 16 κατά το διάστημα από το 1935 έως την έκρηξη του πολέμου.

Σε πρώτη φάση εκπονήθηκε το σχέδιο αμύνης της χώρας, για την απόκρουση επιθέσεως τόσο από την Βουλγαρία, όσο και από την Αλβανία. Για την υλοποίηση του σχεδίου, έθεσε 4 κύριους στόχους:

α. Την προμήθεια όπλων, μέσων και υλικών για την συγκρότηση 15 Μεραρχιών και 4 Ταξιαρχιών Πεζικού και μίας Μεραρχίας και μιας Ταξιαρχίας Ιππικού.

β. Την προετοιμασία της επιστρατεύσεως για την πλήρη επάνδρωση τους.

γ. Την κατασκευή οχυρωματικής γραμμής κατά μήκος της Ελληνοβουλγαρικής μεθορίου.

δ. Την εντατική εκπαίδευση τόσο του ενεργού στρατού, όσο και της εφεδρείας.

Η νικηφόρος διεξαγωγή του πολέμου κατά των Ιταλών δεν υπήρξε ένα τυχαίο γεγονός, αλλά το αποτέλεσμα μιας πανεθνικής προσπάθειας, στρατιωτικής, οικονομικής, διπλωματικής, αλλά κυρίως προετοιμασίας του λαού. Οι δυνάμεις του Στρατού τόσο στην Ήπειρο, όσο και στην Δυτική Μακεδονία είχαν ενισχυθεί σημαντικά με μυστική επιστράτευση, πριν την κήρυξη του πολέμου. Η VIII ΠΖ υπό τον Υποστράτηγο Χαράλαμπο Κατσιμήτρο, απέκρουσε την Ιταλική επίθεση στο τομέα της Ηπείρου, στην οχυρωμένη τοποθεσία Ελαία Καλαμά. Το απόσπασμα του 51 ΣΠ, υπό τον Συνταγματάρχη Κωνσταντίνο Δαβάκη και από τις 31 Οκτ. η I ΜΠΖ υπό τον Υποστράτηγο Βασίλειο Βραχνό, η οποία ανέλαβε τον τομέα της Πίνδου, απώθησαν τους Αλπινιστές της Μεραρχίας Τζούλια, πίσω στην Αλβανία. Ο Δαβάκης τραυματίσθηκε την 2^α Νοεμ. και τον αντικατέστησε ο Αντισυνταγματάρχης ΠΖ Θεμιστοκλής Κετσέας. Η ηρωική αντίσταση αυτών των δυνάμεων παρείχε τον απαιτούμενο χρόνο, ώστε να επιστρατευθούν εντός 16 ημερών 400.000 [3] άνδρες και να προωθηθούν στο μέτωπο. Από τις 15 Νοεμ. 1940 ο στρατός μας αντεπιτέθηκε και απώθησε τον εχθρό εντός του Αλβανικού εδάφους. Ήταν η 4η φορά εντός 28 χρόνων που απελευθερώναμε την ελληνικότατη γη της Βορείου Ηπείρου. Για την υποστήριξη της Στρατιάς Ηπείρου πραγματοποιήθηκε ένα τιτάνιο έργο στο οποίο συμμετείχαν όλοι οι Έλληνες. Επί 216 ημέρες προωθούντο στο μέτωπο πυρομαχικά, τρόφιμα, ρουχισμός, και κάθε είδους εφόδια για την υποστήριξη των μαχόμενων παιδιών μας. Δημόσιοι υπάλληλοι, εργάτες, τεχνίτες, γυναίκες και άνδρες εθελοντές, και τα παιδιά ακόμα, στήριξαν την προσπάθεια του μαχόμενου έθνους. Δεν θα πρέπει να σβηστεί από την εθνική μνήμη, η ηρωική προσφορά των γυναικών της Ηπείρου, οι οποίες ανέλαβαν το βαρύ έργο της μεταφοράς εφοδίων και πυρομαχικών και την διάνοιξη των οδών.

Ο πόλεμος είναι πρωτίστως θέμα ψυχικών δυνάμεων που επωμίζεται ολόκληρος ο λαός και όχι μόνο οι Ένοπλες Δυνάμεις. Η γενιά του 40 δεν λύγισε

στα δύσκολα, ο ελληνικός λαός με χαλύβδινη αποφασιστικότητα και ενωμένος υποστήριξε τον στρατός μας. Η κάθε Ελληνίδα και ο κάθε Έλληνας θεώρησε τον πόλεμο ως το ύψιστο καθήκον, χωρίς ερωτήματα του τύπου «(roui quoi et roui qui) γιατί ? και για ποιόν ?», τα οποία διέλυσαν την Γαλλία εκ των έσω. Οι περισσότεροι από εμάς δεν δυνάμεθα να αντιληφθούμε την παλλαϊκή συμμετοχή στον πόλεμο, η οποία περιγράφεται με παραστατικότητα στην διαταγή της 3^{ης} Νοεμ. 1940 του Αρχιστρατήγου των Ελλήνων Αλεξάνδρου Παπάγου: «Λάβετε μέτρα μειώσεως κοπώσεως των οπλιτών δια χρησιμοποίησεως όλων των διατιθεμένων μεταφορικών μέσων. Σε περίπτωση ανεπάρκειας τούτων, να χρησιμοποιήσετε τον τοπικό πληθυσμό, μηδέ των γυναικών εξαιρουμένων, δια την μεταφορά, όχι μόνο των εφοδίων αλλά και αυτού ακόμη του φόρτου των ανδρών». Μ' αυτόν τον τρόπο κερδίζονται οι μάχες, και έτσι οι λαοί πορεύονται περήφανοι, χωρίς να επικαλούνται συνεχώς το σεβασμό του διεθνούς δικαίου και να εκλιπαρούν για την βοήθεια των ισχυρών. Και όπως έγραψε ο ποιητής Κωστής Παλαμάς: «Η Μεγαλοσύνη των λαών δεν μετριέται με το στρέμμα. Με της καρδιάς το πύρωμα μετριέται και με το αίμα».

Η γενιά του 40 αποδέχθηκε την τιμή που της επιφύλαξε η μοίρα, να αποδείξει ότι είναι ικανή να υπερασπισθεί την ελευθερία που της εξασφάλισαν οι πρόγονοί της. Ουδεμία άλλη ελληνική γενεά αντιμετώπισε αυτές τις δοκιμασίες. Σε καμία άλλη περίοδο της ιστορίας μας δεν θα βρούμε σε τόσο μικρό χρονικό διάστημα τόσο συμπυκνωμένο πόνο. Υπήρξε η γενεά της θυσίας και της προσφοράς. Οι [4] Έλληνες πολέμησαν με απaráμιλλη γενναιότητα, αντιμετωπίζοντας ένα κατά πολύ ισχυρότερο αντίπαλο σε μέσα και αριθμούς. Ο στρατός μας εκτός από τον εχθρό έπρεπε να αντιμετωπίσει το φονικό κρύο, και τις σκληρές συνθήκες στις χιονισμένες κορυφές της Βορείου Ηπείρου, τις οποίες οι πρόγονοί μας κατέστησαν, αιώνιο σύμβολο της ανθρώπινης γενναιότητος και της αδάμαστου θελήσεως. Άντλησαν την δύναμή τους από το δίκαιο του αγώνος και την βοήθεια της Υπερμάχου Στρατηγού. Κέρδισαν την εκτίμηση και την αναγνώριση εχθρών και φίλων και αποκατέστησαν την αυτοσεβασμό τους μετά την κατασχύνη της μικρασιατικής καταστροφής.

Ο αγώνας των προγόνων μας είχε όμως μια τραγική παράμετρο. Η Ελλάδα μπορούσε να αμυνθεί με επιτυχία κατά των Ιταλών, αλλά δεν

μπορούσε να τους νικήσει, γιατί αυτό θα προκαλούσε την ταχεία επέμβαση της Γερμανίας. Επίσης ήταν σαφές ότι, εάν επιτρέπαμε στους Βρετανούς να έλθουν προς βοήθεια, ο Χίτλερ θα επενέβαινε προκειμένου να προστατεύσει τα πλευρά του. Μπροστά όμως σ' αυτό το δίλημμα αποφασίσαμε να πολεμήσουμε. Ήταν μια πράξη με εσωτερικό μεγαλείο, η οποία προκάλεσε το θαυμασμό του ελεύθερου κόσμου και εξακολουθεί ακόμα να κερδίζει την εκτίμησή του. Στην συνέντευξή του προς τους συντάκτες και ιδιοκτήτες των Αθηναϊκών εφημερίδων την 30η Οκτ. 1940, ο Μεταξάς το διατύπωσε με σαφήνεια: «**Ένας λαός οφείλει, αν θέλη νὰ μείνη μεγάλος, νὰ εἶναι ικανός νὰ πολεμήσῃ ἔστω καί χωρίς ἐλπίδα νίκης**».

Ο πρωταγωνιστής του έπους του 40 υπήρξε η ελληνική ψυχή, όλα τα άλλα είναι δευτερευούσης σημασίας. Οι Έλληνες είχαν λάβει μια και μοναδική απόφαση, να αγωνισθούν και να πέσουν μαχόμενοι. Τα γεγονότα αποτέλεσαν το λογικό επακόλουθο αυτής της ηρωικής αποφάσεως. Όσοι πολέμησαν το '40, δεν μετανόησαν ποτέ για εκείνη την αναντικατάστατη στιγμή.

Η Τουρκία από το 1973 αμφισβητεί τα κυριαρχικά μας δικαιώματα στο Αιγαίο και μας απειλεί. Θα παύσει να το κάνει όταν ως λαός, θέσουμε την Ελλάδα υπεράνω της πρόσκαιρης παρουσίας μας επί της γής. Είναι προτιμότερο να πέσεις μαχόμενος, αλλά ελεύθερος, από το να πεθαίνεις κάθε μέρα σκλάβος.

Οι άνθρωποι κρίνονται από τις επιλογές τους, οι επιλογές μας είναι αυτές που μάς χαρακτηρίζουν και για αυτές θα μάς θυμούνται οι μεταγενέστεροι. Η επιλογή μας ως λαός να πολεμήσουμε το 1940 για [5] την τιμή και την αξιοπρέπεια της πατρίδος μας, δικαιώθηκε ιστορικά. Για αυτά που πράττομε εμείς στην παρούσα περίοδο θα κριθούμε και θα αξιολογηθούμε ανάλογα.

Ο ποιητής Ανδρέας Μάνεσης περιέγραψε με μοναδικό τρόπο την θέληση των Ελλήνων για την νίκη το 1940:

**Με κανόνια, τουφέκια, με σπαθιά, με κοντάρια,
Κί' αν μας λείψουν και αυτά με της γης τα λιθάρια,
Κί' αν σωθούνε οι πέτρες μας, τότε θα πούμε,
Πως μας μένει η φωτιά και μ' αυτή πολεμούμε.**

**Στη φωτιά και στο σίδερο και στου Χάρου την φρίκη,
Ακατάλυτοι, αλύγιστοι, θα σταθούμεως την νίκη.**

**Ζήτω η 28η Οκτ. 1940
Ζήτω η Αιωνία Ελλάς**

Αντιστράτηγος ε.α. Ιωάννης Κρασσάς.